ΕΤΟΣ Γ'. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 11 Αὐγούστου 1913 ΑΡΙΘ. 138.

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΟΝ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

ΟΜΙΛΙΑ ΙΣΤ'.

Η ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΣ ΠΡΟ ΤΗΣ ΕΛΕΥΣΕΩΣ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

« Καὶ εἰς ἕνα Κύριον, Ἰησοῦν, Χριστόν, » τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν Μονογενῆ».

Εἰς τὴν προηγουμένην ὁμιλίαν εἴδομεν ὅτι ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς κατῆλθεν ἐπὶ τῆς γῆς *«ἐπ᾽ ἐσχάτων τῶν » ἡμερῶν»*, ἀφ᾽ οὗ εἶχε φθάσῃ *«τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου»*, διότι ἦτο ἀνάγκη νὰ παρασκευασθῇ ὁ ἄνθρωπος πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Λυτρωτοῦ. Σήμερον θὰ ἐξετάσωμεν τὸν τρόπον καθ᾽ ὃν ἐγένετο ἡ μακρὰ αὕτη καὶ πολυχρόνιος προπαρασκευή.

Εἴδομεν προηγουμένως ὅτι ὁ Θεὸς εὐθὺς μετὰ τὴν πτῶσιν τῶν πρωτοπλάστων προεῖπεν εἰς αὐτοὺς τὴν μέλλουσαν σωτηρίαν. Ἔκτοτε παρέρχονται μακροὶ αἰῶνες καθ᾽ οὓς οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἀδὰμ πολλαπλασιάζονται ἐπ᾽ ἄπειρον. Αἱ γενεαὶ διαδέχονται τὰς γενεάς, αἱ οἰκογένειαι γίνονται φυλαί, αἱ φυλαὶ λαός. Ἡ γῆ πληροῦται κατοίκων. Ἀλλὰ τί παρατηροῦμεν; Ὅλοι οὗτοι οἱ λαοὶ περιπίπτουσιν εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν καὶ κατ᾽ ἀκολουθίαν τούτου εἰς τὴν διαφθοράν, εἰς τὴν πλήρη ἐξαχρείωσιν. Ἀλλ᾽ ὁ Θεὸς δὲν ἀπέστειλεν ἀκόμη τὸν ἐπηγγελμένον Σωτῆρα.... διότι, ὅπως καὶ προηγουμένως εἴπομεν, ἦτο ἀνάγκη ἡ ἀσθενὴς ἀνθρωπότης νὰ κατανοήσῃ διὰ μακροχρονίου πείρας ὅτι εἶχεν ἀνάγκην τοιαύτης σωτηρίας.

῾Ο Θεὸς ἀναβάλλει τὴν πλήρωσιν τῶν ἐπαγγελιῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν παραιτεῖται τούτων.῾Ο Θεὸς ἐκλέγει ἄνθρωπον τινά... ἀλλὰ ποῖον ἄνθρωπον; ᾿Εκεῖνον ὅστις ἦτο ὁ εὐσεβέστατος κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους· τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ ᾿Ιουδαῖοι καὶ Χριστιανοὶ ἔμελλον νὰ ἀπονείμωσι τὸν ὕψιστον σεβασμόν, καὶ τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἀκόμη καὶ σήμερον ἀπαγγέλλομεν μετ᾿ ἄκρου σεβασμοῦ, τὸν ᾿Αβραάμ.... ᾿Ιδοὺ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτει ἑαυτόν, ὅπως ἄλλοτε εἶχεν ἀποκαλύψει ἑαυτὸν εἰς τὸν ᾿Αδάμ. Εἰς τὸν ᾿Αβραάμ, τὸν πατέρα τῶν πιστευόντων ἐπαγγέλλεται ὁ Θεὸς τὸν μέλλοντα Λυτρωτήν, ὅπως κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ κόσμου ἔδωκε τὴν αὐτὴν ἐπαγγελίαν εἰς τὸν πατέρα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Εἰς τὸν ᾿Αβραὰμ ὁ Θεὸς εἶπεν· *«καὶ οὐκ ἐφείσω τοῦ υἱοῦ σου τοῦ ἀγαπητοῦ δι᾿ ἐμέ, ἦ μὴν εὐλογῶν » εὐλογήσω σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου, ὡς τοὺς ἀστέρας » τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης.... » Καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματί σου πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς».* ῾Ο μέλλων ἐλευθερωτής, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸς πρὸ πάντων τῶν αἰώνων γενήσεται ἄνθρωπος ἐν χρόνῳ καὶ θὰ ἕλκῃ τὴν καταγωγὴν ἐκ τοῦ ᾿Αβραὰμ τὸ κατὰ σάρκα.

᾿Αλλὰ δὲν ἤρκει εἷς ἄνθρωπος, οὔτε ὁ υἱὸς καὶ ὁ ἔγγονος αὐτοῦ, ὁ ᾿Ισαὰκ καὶ ὁ ᾿Ιακὼβ, νὰ γίνωσιν οἱ φύλακες ἐπαγγελίας ἀφορώσης εἰς ὁλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα. ῎Επρεπε νὰ δημιουργηθῇ λαὸς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, καὶ ἐδημιουργήθη. Ποῖος δὲ οὗτος ὁ λαός; ᾿Εξ ὅλων τῶν λαῶν ὁ μᾶλλον ἀξιοπερίεργος διὰ τὴν ἑαυτοῦ καταγωγήν, τὴν ἱστορίαν, τὰ ἔθιμα, τὰς κακίας καὶ ἀκόμη καὶ διὰ τὸ σκληροτράχηλον αὐτοῦ· διότι ἐκ λαγόνων τοῦ ᾿Αβραὰμ προελθών, καὶ ἔχων ἑπομένως ἡλικίαν τεσσάρων χιλιάδων ἐτῶν ἂν καὶ εἶναι διεσπαρμένος εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης, ζῇ ἀκόμη καὶ θὰ ζῇ πάντοτε· ῾Ο λαὸς οὗτος εἶναι ὁ ᾿Ιουδαϊκὸς λαός. ᾿Αλλ᾿ ὁποῖός τις ὑπῆρξεν ὁ λαὸς οὗτος; Διατί δὲ ὁ λαὸς οὗτος ὠνομάσθη Λαὸς τοῦ Θεοῦ; ᾿Εν ταῖς ἀνεξερευνήτοις βουλαῖς τοῦ Θεοῦ ὁ ἐπηγγελμένος Σωτὴρ ἔμελλε νὰ προέλθῃ ἐκ τοῦ λαοῦ τούτου. ᾿Ιδοὺ διατὶ ὁ Θεὸς ἐξέλεξε τὸν λαὸν τοῦτον καὶ προυτίμησεν ἐξ ὅλων τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς. ᾿Ιδοὺ διατὶ ὁ Θεὸς ἀπεργάζεται ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπειρίαν θαυμάτων, ὧν ἄνευ πλειστάκις θὰ κατεστρέφετο ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ ἀσυγκρίτως ἰσχυροτέρων. ᾿Ιδοὺ διατὶ τέλος ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ λαοῦ τούτου, ἐν τῷ θρησκευτικῷ καὶ πολιτικῷ αὐτοῦ ὀργανισμῷ, ἐν τῇ διεπούσῃ αὐτὸν νομοθεσίᾳ, ἐν τοῖς Κυβερνήταις αὐτοῦ, ἐν τῇ λατρείᾳ καὶ τοῖς τελετουργικοῖς αὐτοῖς τύποις, καὶ πρόσωπα καὶ πράγματα εἶναι εἰκονικά, καὶ τὰ πάντα προαγγέλλουσι τὸν μέλλοντα Λυτρωτήν, τὰ πάντα παρασκευάζουσι τὴν ἔλευσιν αὐτοῦ. ᾿Αλλ᾿ ἔλθωμεν εἰς αὐτὰ τὰ γεγονότα. ῾Ο ᾿Ισαὰκ καθ᾿ ἣν στιγμὴν ἔμελλε νὰ προσενεχθῇ ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ᾿Αβραὰμ θυσία ἐξεικονίζει τὸν Σωτῆρα. ῾Ο ᾿Ιωσὴφ πωληθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ εἶτα ἐξυψωθεὶς εἰς τὸ ὕψιστον τῶν ἀξιωμάτων ἐξεικονίζει τὸν Σωτῆρα. ῾Ο Μωϋσῆς ὁ ἐξαγαγὼν τὸν ᾿Ισραὴλ ἐξ Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας, ὁ ᾿Ιησοῦς τοῦ Ναυῆ ὁ εἰσαγαγὼν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ἐξεικονίζουσιν ἀμφότεροι τὸν Σωτῆρα. Τὸ μάννα τὸ πῖπτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν ἔρημον, ὁ πασχάλιος ἀμνὸς ὁ κατ᾿ ἔτος σφαγιαζόμε-

νος καὶ ἐσθιόμενος μετὰ μυστηριώδους τελετουργίας, ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης.... πάντα ταῦτα καὶ πληθὺς ἄλλων εἶναι εἰκόνες τοῦ Σωτῆρος.

Ἀλλὰ δὲν ἀρκοῦσιν αἱ βωβαὶ καὶ ἄψυχοι εἰκόνες. Ἔπρεπε νὰ ἐμφανισθῶσι καὶ ἄνδρες βλέποντες μακρόθεν τὰ μέλλοντα νὰ συμβῶσι καὶ προλέγοντες ταῦτα. Ἐνεφανίσθησαν καὶ οἱ ἄνδρες οὗτοι, καὶ εἶναι οἱ Προφῆται. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μωϋσέως προφητεύσαντος καὶ εἰπόντος· «*Προφήτην ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου, ὡς ἐμέ, ἀναστήσει σοι Κύριος ὁ » Θεός σου· αὐτοῦ ἀκούσεσθε....*» μέχρις Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, ὅστις ἔδειξεν αὐτὸν μὲ τὸν δάκτυλον εἰπών· «*Ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω » μου οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κύψας λύσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐ- » τοῦ....*» Οἱ προφῆται διαδέχονται ὁ εἷς τὸν ἄλλον. Οὐδέποτε οἱ προφῆται κατὰ τὸ μακρὸν τοῦτο χρονικὸν διάστημα ἐξέλιπον ἐκ τοῦ Ἰσραήλ. Ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν βλέπει καὶ κηρύττει τὴν ἐκ τοῦ Πατρὸς πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἀΐδιον γέννησιν τοῦ Υἱοῦ. «*Ἐκ γαστρὸς πρὸ Ἑωσφόρου ἐγέν- » νησά σε*». Ἕτερος προβλέπει καὶ προφητεύει τὴν ἐκ Παρθένου σύλληψιν καὶ γέννησιν ἐν χρόνῳ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. «*Ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ » λήψεται καὶ τέξεται Υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ*». Ἕτερος προβλέπει καὶ προφητεύει τὴν ταπεινὴν κώμην, ἐν ᾗ ἔμελλε νὰ γεννηθῇ· «*Καὶ σύ, Βηθλεέμ, οἶκος Ἐφραθά, ὀλιγοστὸς εἶ τοῦ εἶναι ἐν » χιλιάσιν Ἰούδα· Ἐκ σοῦ μοι ἐξελεύσεται τοῦ εἶναι εἰς ἄρχοντα τοῦ » Ἰσραήλ*». Ἕτερος προβλέπει καὶ προλέγει ἐπακριβῶς τὸ ἔτος καθ' ὃ θὰ ἀπέθνησκεν. «*Ἑβδομήκοντα ἑβδομάδες συνετμήθησαν ἐπὶ τὸν λαόν » σου καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν τοῦ συντελεσθῆναι ἁμαρτίαν....*» Ἄλλος πάλιν προβλέπει καὶ προφητεύει τὴν προσκύνησιν τῶν Μάγων. «*Βασι- » λεῖς Θαρσὶς καὶ αἱ νῆσοι δῶρα προσοίσουσι, βασιλεῖς Ἀράβων καὶ » Σαβὰ δῶρα προσάξουσι, καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ πάντες οἱ βασιλεῖς*». Ἄλλος προβλέπει τὸν Πρόδρομον προπορευόμενον αὐτοῦ καὶ παρασκευάζοντα τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ. «*Ἰδοὺ ἐξαποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου, καὶ ἐπι- » βλέψεται ὁδὸν πρὸ προσώπου μου*». Ἄλλος προβλέπει καὶ προφητεύει τὸ πρᾶον καὶ ἥμερον καὶ εὐπροσήγορον αὐτοῦ. «*Οὐ κεκράξεται, οὐδὲ » ἀνήσει, οὐδὲ ἀκουσθήσεται ἔξω ἡ φωνὴ αὐτοῦ. Κάλαμον τεθλασμένον » οὐ συντρίψει, καὶ λίνον καπνιζόμενον οὐ σβέσει*». Ὁ αὐτὸς προβλέπει καὶ προφητεύει τὰ θαύματα αὐτοῦ δι' ὧν θὰ ἐθεράπευε πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν τῶν πασχόντων. «*Ἰδοὺ ὁ Θεὸς ἡμῶν ἥξει καὶ σώσει » ἡμᾶς. Τότε ἀνοιχθήσονται ὀφθαλμοὶ τυφλῶν, καὶ ὦτα κωφῶν ἀκού- » σονται. Τότε ἁλεῖται ὡς ἔλαφος ὁ χωλός, τρανὴ δὲ ἔσται ἡ γλῶσσα μο- » γιλάλων*». Ἄλλος προβλέπει τὸ ταπεινὸν κτῆνος ἐφ' οὗ καθήμενος θὰ εἰσήρχετο θριαμβευτικῶς εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν· Ἐκτὸς δὲ τούτου καὶ τὸν προδότην, ὅστις ἔμελλε παραδοῦναι αὐτὸν, καὶ τὴν τιμὴν τῶν τριάκοντα ἀργυρίων τὰ ὁποῖα ὁ ἀνόσιος προδότης θὰ ἐλάμβανε διὰ τὴν προδοσίαν του καὶ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ἀργυρίου τούτου εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ ἀγροῦ τοῦ Κεραμέως· «*Χαῖρε σφόδρα, θύγατερ Σιών.... Ἰδοὺ ὁ Βασιλεὺς » ἔρχεταί σοι δίκαιος καὶ σώζων καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὑποζύγιον καὶ πῶλον » νέον.... ἔστησαν τὸν μισθόν μου τριάκοντα ἀργυροῦς.... Καὶ ἔλαβον τοὺς » τριάκοντα ἀργυροῦς, καὶ ἐνέβαλον αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον Κυρίου εἰς τὸ » χωνευτήριον*». Τέλος ἄλλος, καὶ οὗτος εἶναι ὁ Δαυῒδ προβλέπει καὶ προλέ-

γει τὰ κατὰ τὸν θάνατον καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ μὲ τόσην σαφήνειαν καὶ ἀκρίβειαν ὡσὰν νὰ ἦτο ὁ ἴδιος αὐτόπτης μάρτυς. Χίλια ἔτη πρὸ τῆς ἐλεύσεως Αὐτοῦ βλέπει τὸν Σταυρὸν ὡς θρόνον τοῦ Βασιλέως τούτου· προλέγει ὅτι θὰ ὑποστῇ ἐσχάτην ταπείνωσιν, ὅτι θὰ ὑπομείνῃ ὄνειδος καὶ ἐξουθένημα, τραύματα χειρῶν καὶ ποδῶν ὅτι τὰ ἱμάτια αὐτοῦ διαμερισθήσονται καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν αὐτοῦ θέλει τεθῇ κλῆρος, ὅτι εἰς τὰ χείλη Αὐτοῦ θὰ δώσωσι χολὴν καὶ ὄξος οἱ κατ' αὐτοῦ λυσσῶντες ἄσπονδοι αὐτοῦ ἐχθροί, καὶ ὅτι καταβήσεται εἰς Ἅδην. Ἀλλ' αἴφνης ἡ σκηνὴ μεταβάλλεται. Προβλέπει ὁ προφητάναξ ὅτι δὲν θὰ μείνῃ ἐν τῷ Ἅδῃ ὁ Σωτὴρ καὶ οὐκ ὄψεται διαφθοράν, ἀλλ' ὅτι ἀναστήσεται ἐκ νεκρῶν, ὅτι ἀναβήσεται εἰς οὐρανοὺς καὶ καθίσει ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς, ἵνα θῇ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ καὶ βασιλεύσει εἰς τὸν αἰῶνα ἐπὶ πάντων τῶν λαῶν. Προβλέπει προσέτι καὶ προλέγει τὴν θεμελίωσιν τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἐξάπλωσιν αὐτῆς μέχρι τῶν ἐσχατιῶν τοῦ κόσμου.

Τοιοῦτοι εἶναι οἱ προφῆται οἱ ὁποῖοι ἐνεφανίσθησαν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἕκαστος πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον προεῖδον καὶ προεῖπον ὅσα ἔμελλον νὰ συμβῶσιν. Ὅ,τι δὲ ἀποσιωπᾷ ὁ εἷς προλέγει ὁ ἕτερος· ὅ,τι ἀρχίζει ὁ εἷς ἀποτελειώνει ὁ ἕτερος. Δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι οἱ προφῆται ὁμοιάζουσι πρὸς πολλοὺς ζωγράφους ἀκμάσαντας κατὰ διαφόρους ἐποχάς, οἱ ὁποῖοι, χωρὶς νὰ ἴδωσιν ἀλλήλους, ἐζωγράφισαν ὁ μὲν τοῦτο, ὁ δὲ ἐκεῖνο τὸ τμῆμα μεγάλης τινὸς εἰκόνος. Τὸ θαυμαστὸν δ' ἐνταῦθα εἶναι, ὅτι ἐξ ὅλων αὐτῶν τῶν ἀτάκτως χαραχθεισῶν γραμμῶν ἐπάνω εἰς εἴκοσι διαφόρους ὀθόνας, ὅταν τις πλησιάσῃ ταύτας πρὸς ἀλλήλας, ἐκ τῆς παραθέσεως ταύτης προκύπτει, ἐμφανίζεται πρόσωπον θαυμασίως ἐζωγραφισμένον, φέρον ὁμοιότητα γραμμὴν πρὸς γραμμὴν ἀνθρώπου, ὅστις ἔμελλε νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν κόσμον πολλοὺς αἰῶνας μετὰ ταῦτα.

Τοιοῦτοι ὑπῆρξαν οἱ προφῆται καὶ αἱ προφητεῖαι αὐτῶν. Ἕκαστος αὐτῶν χαράσσει ἓν χαρακτηριστικὸν τοῦ μέλλοντος νὰ ἔλθῃ Σωτῆρος. Ὁ εἷς προλέγει ἐκ τίνος λαοῦ μέλλει νὰ προέλθῃ, ἄλλος ἐκ ποίας φυλῆς, ἄλλος ἐκ ποίας οἰκογενείας, τέταρτος ὁρίζει τὸν χρόνον τῆς ἐλεύσεως αὐτοῦ, πέμπτος τὴν θαυμασίαν αὐτοῦ σύλληψιν, ἕκτος τὸν τόπον τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, ἕκαστος δὲ τῶν λοιπῶν σημεῖόν τι τοῦ βίου αὐτοῦ, τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ, τοῦ πάθους, τοῦ θανάτου, τῆς Ἀναστάσεως καὶ τῆς ἐνδόξου αὐτοῦ βασιλείας. Ἰδοὺ ποῖον ὑπῆρξε τὸ ἔργον τῶν προφητῶν. Ὅταν δὲ ὁ Σωτὴρ ἐπεφάνη ἐν τῷ κόσμῳ, τότε ἐγράφη ὑπὸ αὐτοπτῶν καὶ ἡ ἀληθὴς αὐτοῦ ἱστορία, ἤτοι ἡ καταγωγή, ἡ γέννησις, ὁ βίος, τὰ ἔργα αὐτοῦ, ὁ θάνατος, ἡ ἀνάστασις, ἡ ἀνάληψις καὶ τὰ πάντα. Ἐάν τις τόρα παραβάλῃ τὴν πραγματικὴν ταύτην ἱστορίαν τῶν αὐτοπτῶν πρὸς τὰς προφητείας τῶν προφητῶν, θὰ παρατηρήσῃ μὲ ἔκπληξιν, ὅτι ὁλόκληρος ἡ ἱστορία τοῦ Σωτῆρος εἶχε γραφῆ χιλιάδας ἔτη πρὸ τῆς ἐλεύσεως αὐτοῦ μὲ τοιαύτην ἀκρίβειαν καὶ σαφήνειαν, ὥστε ἀρκεῖ νὰ ἀφαιρέσῃ τις τὴν διαφορὰν τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος, καὶ τότε οὐδεμίαν πλέον θὰ εὕρῃ διαφορὰν μεταξὺ προφητειῶν τῶν προφητῶν καὶ τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ κηρύγματος τῶν Ἀποστόλων, μεταξὺ τῆς ἡμετέρας πίστεως καὶ

τῆς πίστεως τῶν ἀρχαίων Πατριαρχῶν. Τόσον ἀκριβὴς εἶναι ἡ συμφωνία, τόσον τελεία ἡ σύμπτωσις προφητείας καὶ ἱστορίας.

Ἰδού, Χριστιανοί μου ἀγαπητοί, τίνι τρόπῳ παρεσκευάσθη ἡ ἀνθρωπότης εἰς τὴν πίστιν πρὸς τὸν μέλλοντα Λυτρωτήν. Ἡ προπαρασκευὴ δ᾽ αὕτη ἦτο τελεία, διότι οἱ Θεόπνευστοι προφῆται προεκήρυξαν καὶ ἐξεικόνισαν τὸν Σωτῆρα τοιοῦτον οἷον καὶ οἱ Θεῖοι Ἀπόστολοι ἱστόρησαν, εἰς τρόπον ὥστε ἡ πίστις τῶν πρὸ Χριστοῦ Ἁγίων ἀνδρῶν οὐδόλως νὰ διαφέρῃ τῆς ἡμετέρας πίστεως μὲ μόνην τὴν διαφοράν, ὅτι ἐκεῖνοι μὲν ἐπίστευον εἰς τὸν ἐλευσόμενον Σωτῆρα, ἡμεῖς δὲ εἰς τὸν ἐλθόντα ἤδη καὶ ἀποκαταστήσαντα τὸ ἀνθρώπινον γένος Σωτῆρα, διότι, ὅπως ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει *«Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς » αἰῶνας»*.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ

ΟΜΙΛΙΑ ΚΣΤ΄.

ΙΗ΄. ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ
Ἢ
ΠΕΡΙ ΠΡΟΦΥΛΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ

«Ἐὰν ἐξελθὸν πῦρ εὕρῃ ἀκάνθας καὶ
» προσεμπρήσῃ ἅλωνας ἢ στάχυς ἢ πεδίον,
» ἀποτίσει ὁ τὸ πῦρ ἐκκαύσας». (Ἐξόδ. 22, 6)

Ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, ἐλέγαμεν εἰς τὴν προηγουμένην ὁμιλίαν, ὅτι αἱ ἀγροζημίαι ἀποτελοῦσι δυστυχῶς μεγάλην πληγὴν τοῦ Τόπου μας, πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὑπεδείξαμεν μέτρα τινά. Δυστυχῶς δὲν εἶναι ὀλιγώτερον θλιβερὸν καὶ τὸ φαινόμενον, τὸ ὁποῖον παρουσιάζουν ἐν Κρήτῃ αἱ πυρκαϊαὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θέρους καὶ τοῦ φθινοπώρου. Δύναταί τις νὰ εἴπῃ, χωρὶς ὑπερβολήν, ὅτι τότε ὁ Τόπος μας καίεται ἀπὸ τὴν μίαν σχεδὸν ἄκραν ἕως εἰς τὴν ἄλλην. Διότι τί ἀκριβῶς συμβαίνει κατὰ πᾶσαν τοιαύτην τοῦ ἔτους ἐποχήν; Ὅσοι βοσκοὶ τόσοι καὶ ἐμπρησταί. Ὅσοι κόπτουν ξύλα καὶ κάμνουν κάρβουνα τόσοι καὶ δεύτεροι ἐμπρησταί. Ὅσοι κυνηγοί, τόσοι καὶ τρίτοι ἐμπρησταί. Ὅσοι θέλουν νὰ καλλιεργήσουν τὸ κτῆμά των, τόσοι καὶ ἄλλοι καταστροφεῖς τῶν δένδρων. Ποῖός μοι τὸ εἶπε δέ; Τὸ εἶδα ὁ ἴδιος καὶ ἔφριξα.

Ἦτο πρώτη τοῦ Αὐγούστου, ὅταν τὸ περασμένον ἔτος ἐξῆλθα εἰς μίαν Μονήν. Κεῖται αὕτη εἰς μέρος ὑψηλὸν καὶ περίβλεπτον. Τί ὡραία ἡ θέα ἐξ αὐτῆς! Ἀληθινὸν πανόραμα! Ἰδοὺ τί ἀνεφώνησα, ἀφοῦ ἀφίππευσα καὶ ἔρριψα ἓν βλέμμα εἰς τὰ πέριξ. Ἡ ὁλοημέριος πορεία ἐπέβαλλε βεβαίως τὴν ἀνάπαυσιν. Θὰ ἀναπαυθῶ, εἶπα, μὲ τὴν θέαν τοῦ λαμπροῦ ὁρίζοντος. Πράγματι! Δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ σχηματίζουν τὰ ὄρη δύο παράλληλα πελώρια τείχη, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐκτείνεται κατὰ μῆκος ὁλόκληρος

σχεδὸν ἡ ἐπαρχία, ὀρεινὴ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Εἰς τὸ ἄκρον δὲ αὐτῆς προβαίνει ἡ θάλασσα, συγχεομένη μὲ τὸν οὐρανόν. Ἡ θάλασσα λοιπὸν μὲ τὸ γαλανόν της χρῶμα, ἡ ποικιλία τῶν ἀποχρώσεων, τὰς ὁποίας ἐπαρουσίαζαν αἱ κορυφαὶ τῶν λόφων καὶ τῶν ὀρέων ἀναλόγως τῆς ἀποστάσεώς των, τὰ ἐπὶ τῶν μικρῶν ὀροπεδίων λευκάζοντα χωρία, τὰ ὁποῖα ἐνόμιζέ τις ὅτι εἶναι ζωγραφιστὰ ἐπὶ τῶν δελταρίων, ἡ λαμπρὰ δύσις τοῦ ἡλίου κατ᾿ ἐκείνην τὴν ὥραν, ἡ ἄκρα ἡσυχία τῆς ἐξοχῆς καὶ τὸ ἄρωμα τῆς φύσεως, ὅλα ταῦτα τὰ ὁποῖα ἐπαρουσιάζοντο εἰς τὰ ὄμματά μου ὡς εἰς μίαν μεγάλην, ὡραίαν, ζωντανὴν καὶ ποικιλόμορφον εἰκόνα, ἀπετέλουν τὴν μεγαλυτέραν εὐχαρίστησίν μου καὶ τὴν καλυτέραν μου ἀνάπαυσιν. Ἐκάθισα εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Ἡγουμενείου ἀντικρὺ τοῦ παραθύρου, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐφαίνετο ἡ θαυμασία εἰκὼν τῆς ἐπαρχίας, καὶ ἀπελάμβανα τὴν καλλονὴν τοῦ Τόπου μας, τὸν ὁποῖον ἔπλασε τόσον ὡραῖον ὁ πανάγαθος Θεός. Κατ᾿ αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπέρασεν ἡ ὥρα, χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθῶ, χωρὶς κἂν νὰ ἐνθυμηθῶ τὴν σωματικήν μου κόπωσιν ἐκ τῆς ὁδοιπορίας. Ἕνα θέαμα ὡραῖον καὶ ἓν ἄκουσμα καλὸν εἶναι τῆς ψυχῆς ἀπόλαυσις καὶ τοῦ σώματος ἀνάπαυσις. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐνύκτωσε καὶ ἄλλο θέαμα προβάλλει, τὸ ὁποῖόν μου ἐπαναφέρει ὡραίας ἀναμνήσεις καὶ ἀλησμονήτους ἐντυπώσεις. Ὅσα σπίτια εἰς τὰ ὁρατὰ χωρία, τόσα καὶ φῶτα μικρά, ὅσοι ἦσαν δηλαδὴ οἱ λύχνοι, τοὺς ὁποίους εἶχαν ἀνάψει πρὸ ὀλίγου αἱ οἰκοκυραὶ τῶν χωρικῶν, περιμένουσαι τὰ ἄλλα μέλη τῆς οἰκογενείας νὰ δειπνήσουν εἰς τὴν μικράν των τράπεζαν. Τί ὡραία, ἔλεγα, τί εὐχάριστος ἡ ζωὴ τῶν χωρικῶν, ὅταν μὲ τὸν καθημερινόν των ἄρτον, τὸν ὁποῖον δὲν στεροῦνται οἱ ἰδικοί μας γεωργοί, ἔχουν οὗτοι ἀναμεταξύ των καὶ τελείαν τὴν ἀγάπην καὶ ὁμοφροσύνην, ὥστε νὰ μὴ μισοῦν ἀλλήλους, ἀλλὰ νὰ συζοῦν ὡς ἀδελφοί, ὅπως δὰ καὶ εἶναι τοιοῦτοι. Ταῦτα ἐσκεπτόμην καὶ ὡμίλουν μὲ τὸν ἑαυτόν μου, ὅταν ἄλλο θέαμα, σατανικὸν αὐτό, ἐπαρουσιάσθη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου καί μου ἀνατρέπει τὰς εὐχαρίστους σκέψεις καί μου ἀποσπᾷ τὴν προσοχὴν ἀπὸ τὴν καταμέτρησιν τῶν λύχνων καὶ ἀπὸ τὴν παρατήρησιν τῶν ἄστρων τοῦ οὐρανοῦ. Ποῖον ἦτο; Δὲν εἶχε κηρυχθῆ ὁ πόλεμος ἀκόμη. Ἄλλως τε καὶ οὗτος νὰ ἐγίνετο ἀλλοῦ, δὲν θὰ εἴχαμεν ἐδῶ τοιοῦτον, ὥστε νὰ δικαιολογῆται ἡ ὑπόθεσις, ὅτι τάχα αἱ φαινόμεναι πυρκαϊαὶ ἦσαν τοῦ πολέμου αἱ ἀχώριστοι συνέπειαι. Διότι πόσαι περίπου, νομίζετε, ὅτι ἦσαν αἱ πυρκαϊαὶ αὐταί; Χωρὶς ποσῶς ν᾿ ἀλλάζω θέσιν, ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ δωματίου, διὰ μέσου τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου παραθύρου πρὸς δυσμὰς μετρῶ μίαν, μετρῶ δύο, μετρῶ τρεῖς, τέσσαρας ἕως τῶν ὀκτώ! Φοβερὸν πρᾶγμα! Ἐνόμιζέ τις ὅτι ἔχει ἀπέναντί του μίαν χώραν, τὴν ὁποίαν ἀφοῦ κατέλαβεν ὁ ἐχθρικὸς στρατὸς ἐζήτησε νὰ μὴ ἀφήσῃ τίποτε τὸ ὁποῖον νὰ μὴ καταστρέψῃ μὲ τὸ μέσον τοῦ πυρός! Ἐρωτῶ δὲ τί σημαίνουν αἱ πυρκαϊαὶ αὐταί; Οἱ βοσκοί, λέγει, καίουν τὰ βουνὰ διὰ νὰ φυτρώσουν χόρτα, τὰ ὁποῖα νὰ ἔχουν ἐν καιρῷ διὰ τὰ ποίμνιά των. Ἄλλοι καίουν ἐξ ἐπίτηδες τὰ δασώδη μέρη, ὅπου ὑπάρχουν ἀκόμη τοιαῦτα, διὰ νὰ κόπτουν εὐκολώτερον τὰ ξύλα καὶ νὰ τὰ μεταβάλλουν εἰς κάρβουνα. Ἄλλοι δὲν προσέχουν ὅταν καθαρίζουν τὸ ἰδικόν των κτῆμα, καὶ ἐξ αὐτοῦ μεταδίδεται ἡ πυρκαϊὰ εἰς ὁλοκλήρους ξένας ἐκτάσεις. Ὑπάρχουν καὶ κυνηγοὶ ἀσυνείδητοι, οἱ ὁποῖοι

χάριν ἑνὸς λαγοῦ εἶναι ἱκανοὶ νὰ καταστρέψουν ὁλόκληρον τὸ δάσος! Ἰδοὺ οἱ συνήθεις ἐμπρησταὶ τῶν δασωδῶν μερῶν μας. Ἰδοὺ καὶ τὰ αἴτια καὶ αἱ ἀφορμαὶ τῶν ἐγκληματικῶν πυρκαϊῶν. Ἰδοὺ καὶ τὰ πρῶτα καὶ ἄμεσα ἀποτελέσματα αὐτῶν. Κορυφαὶ καὶ κατωφέρειαι τῶν ὀρέων, φάραγγες καὶ ὀροπέδια, τὰ μέρη ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἄλλοτε κατάφυτα, εἶναι σήμερον κατάγυμνα, ἢ τὸ πολὺ πολὺ παρουσιάζουν μαύρους καὶ ξηροὺς κορμοὺς τῶν καυμένων δένδρων καὶ τῶν θάμνων, καὶ νομίζετε ὅτι ἔχετε ἐμπρός σας ἀνθρωπίνους σκελετούς. Θέαμα οἰκτρὸν καὶ ἀποτρόπαιον! Θέαμα λυπηρόν, ὅταν ἀναλογισθῇ κἀνεὶς πόσα ἔτη, πόσοι αἰῶνες ἐχρειάσθησαν διὰ νὰ ἀναπτυχθοῦν ἐκεῖνα τὰ δένδρα! ὅταν δεύτερον ἐκτιμήσῃ τις τὰς ἀνυπολογίστους ζημίας, αἱ ὁποῖαι προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀποψίλωσιν, τὴν ἀπογύμνωσιν χώρας τινός· ὅταν τέλος λάβῃ τις ὑπ᾿ ὄψιν τὸν εὐεργετικώτατον σκοπόν, τὸν ὁποῖον ἡ Θεία Πρόνοια ἐπιδιώκει χάριν ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων διὰ μέσου τῶν δασικῶν δένδρων.

Καὶ πρῶτον τὰ δένδρα ταῦτα προσφέρουν εἰς ἡμᾶς τὴν καύσιμον ὕλην· διότι βεβαίως δὲν ἀπαγορεύεται ἡ ἐπιστημονικὴ ἐκμετάλλευσις τῆς ξυλείας, τὴν ὁποίαν παρέχουν τὰ δάση ὄχι μόνον πρὸς θέρμανσιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς κατασκευὴν τῶν οἰκιακῶν μας ἐπίπλων, τῶν πλοίων καὶ τῶν οἰκιῶν. Δεύτερον χρησιμεύουν τὰ ἴδια ὡς φυσικὰ ἀλεξικέραυνα, τὰ ὁποῖα ἀφοπλίζουν τοὺς καταστρεπτικοὺς κεραυνοὺς καὶ προστατεύουν τὰς οἰκοδομάς μας. Τρίτον προκαλοῦν τὰς εὐεργετικὰς βροχὰς καὶ διὰ μέσου τῶν ριζῶν αὐτῶν σχηματίζουν φυσικὰ ὑδραγωγεῖα, τὰ ὁποῖα μᾶς προμηθεύουν τὰ τόσον χρήσιμα πηγαῖα ὕδατα. Τέταρτον τὰ δένδρα προσδίδουν θαυμασίαν καλλονὴν εἰς τὰ μέρη ὅπου ὑπάρχουν τοιαῦτα· καὶ τέλος, διὰ νὰ μὴ παραλείψω καὶ αὐτό, παρέχουν εἰς ἡμᾶς πλείστας ἀφορμὰς εὐλαβῶν σκέψεων καὶ ἀπολαύσεων ἱερῶν. Διότι ὁ ψίθυρος τῶν φύλλων, τῶν πτηνῶν τὸ κελάδημα, ἡ εὐωδία τῶν φυσικῶν ἀνθέων, ἡ πυκνὴ σκιὰ τῶν φυλλωμάτων, ἡ πτῶσις τῶν φύλλων κατὰ τὸν χειμῶνα, ἡ ἀκμαία βλάστησις τῆς ἀνοίξεως, ταῦτα πάντα ζωοποιοῦν, οὕτως εἰπεῖν, τὰ δάση, καὶ σᾶς ὁμιλοῦν εἰς τὴν καρδίαν μὲ τὴν γλῶσσαν τῆς ἀγάπης, καὶ σᾶς ἐξεγείρουν τὴν διάνοιαν πρὸς δοξολογίαν τοῦ Δημιουργοῦ, καὶ σᾶς ἀναπαύουν τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοὺς κόπους τῆς καθημερινῆς μερίμνης. Ἰδοὺ διατί τὸ δάσος ὀνομάζεται διδάσκαλος. Διότι τί ἔχει παρατηρηθῇ; Ὅτι τὸ δάσος ἐμπνέει τὸν σεβασμὸν εἰς πᾶν ὅ,τι ὡραῖον. Τὰ δένδρα εἶναι, λέγουν, τὸ καλύτερον μέρος τοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἀνθρώπων. Ὅπου πράγματι βλέπετε τοιαῦτα πολλὰ καὶ περιποιημένα, ἐκεῖ ἀκμάζει καὶ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ εὐγένεια. Ὅπου δὲ παρουσιάζονται αἱ ράχεις τῶν ὀρέων καὶ τῶν λόφων μαῦραι, γεροντικαὶ καὶ ρυτιδωμέναι ἐκεῖ βασιλεύει ἡ ἀγριότης καὶ ἡ ἐρήμωσις, ἐκεῖ λείπουν αἱ πηγαὶ καὶ αἱ ἀποθῆκαι τῶν ὑδάτων, ἐκεῖ εἶναι καὶ ἡ θερμότης ὑπερβολικὴ καὶ τὸ ψῦχος ἀνυπόφορον ἐκεῖθεν λείπει καὶ τὸ προφυλακτικώτερον μέσον ἐναντίον τῶν ἐπιβλαβῶν εἰς τὴν ὑγείαν μολυσμάτων.

Ἀπ᾿ ἐδῶ λοιπόν, ἀγαπητοί, ἐννοεῖτε μόνοι σας πόσων καὶ ποίων ζημιῶν γίνονται αἴτιοι, ὅσοι δι᾿ ἕνα οἱονδήποτε λόγον καταστρέφουσι διὰ τοῦ πυρὸς τὰ δασικὰ δένδρα, τὰ ὁποῖα ὑπολείπονται ἀκόμη παρ᾿ ἡμῖν. Οἱ τοιοῦτοι διαπράττουν ἔγκλημα, τοῦ ὁποίου τὴν αὐστηρὰν τιμω-

ρίαν προβλέπει ὁ θεῖος καὶ ὁ πολιτικὸς νόμος. Ἐάν, ὥριζεν ὁ θεῖος νόμος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἐὰν τυχὸν ἐξ ἀπροσεξίας ἤθελε καύσει τις καμμίαν θημωνίαν, ἢ τοὺς ἀθερίστους ξηροὺς στάχυς, ἢ τὴν βοσκὴν καὶ τὰ δένδρα τοῦ πλησίον αὐτοῦ, ὤφειλεν ὁ τοιοῦτος νὰ ἀποζημιώσῃ τὸν παθόντα. Ἐάν, λέγει, ἐξελθὸν πῦρ εὕρῃ ἀκάνθας καὶ προσεμπρήσῃ ἅλωνας ἢ στάχυς ἢ πεδίον (μέρος πεδινὸν), ἀποτίσει ὁ τὸ πῦρ ἐκκαύσας». Κατὰ τὸ ἄρθρον τοῦτο τοῦ θείου νόμου θεωρεῖται ἀξιόποινος ὄχι μόνον ὅστις ἐκ προθέσεως ζημιώνει τὸν πλησίον του, ἀλλὰ καὶ ὅστις δὲν εἶχε καμμίαν πρὸς τοῦτο ἐχθρικὴν διάθεσιν. Διότι ἀλλοίμονον εἰς τὸν κόσμον ἂν ἔμενεν ἀτιμώρητος ἡ βλάβη τοῦ πλησίον, ἔστω καὶ ἡ ἄνευ προμελέτης. Τὸ κακὸν θὰ ὑπερίσχυε τότε, καὶ θὰ ἐπροξένει τὴν λυπηροτέραν δυστυχίαν. Ἀλλ᾽ ἐὰν ἡ διὰ τοῦ πυρὸς καταστροφὴ τοῦ ξένου πράγματος, ἡ χωρὶς τὴν θέλησιν τοῦ ἀνθρώπου γινομένη, εἶναι ἀξιόποινος, τί πρέπει νὰ συμπεράνῃ τις ὅτι ὀφείλει νὰ παθαίνῃ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὅστις ἐξ ἐπίτηδες καίει καὶ καταστρέφει ἕνα ὁλόκληρον κόσμον δένδρων καὶ θάμνων; Ὁ Ἑλληνικὸς νόμος ἐπιβάλλει κατὰ τοῦ τοιούτου ποινὴν αὐστηροτάτην· ἐν καιρῷ δὲ θὰ ἐφαρμοσθῇ βεβαίως καὶ παρ᾽ ἡμῖν πρὸς σωτηρίαν τῆς ὑπολειπομένης ἐν Κρήτῃ δασικῆς δενδροφυτείας. Ὅταν ἐν καιρῷ τῆς Λειτουργίας καὶ τῶν καθημερινῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν παρακαλῶμεν τὸν θεὸν νὰ μᾶς στέλλῃ εὐκρασίαν τῶν ἀέρων, εὐφορίαν τῶν καρπῶν τῆς γῆς καὶ καιροὺς εἰρηνικοὺς, πρέπει νὰ ἐνθυμώμεθα, ὅτι τὸ μέσον τῆς παροχῆς τῶν θείων τούτων δώρων εἶναι τὰ δένδρα τόσον τὰ ἥμερα καὶ καρποφόρα, ὅσον καὶ τὰ ἄκαρπα καὶ δασικά. «Εὐκράτους, λέγομεν, καὶ ἐπωφελεῖς τοὺς ἀέρας ἡμῖν χάρισαι ὁ Θεός· ὄμβρους εἰρηνικοὺς τῇ γῇ πρὸς καρποφορίαν δώρησαι». Καὶ δι᾽ ἄλλων λέξεων «ὑπὲρ εὐκρασίας ἀέρων, εὐφορίας τῶν καρπῶν τῆς γῆς καὶ καιρῶν εἰρηνικῶν τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν». Ὥστε ὅ,τι ἀπὸ τὸ ἓν μέρος ζητοῦμεν εἰς τὰς καθημερινὰς προσευχὰς νὰ μᾶς δίδῃ ὁ Θεὸς πρὸς ὑγείαν, εὐχαρίστησιν, ὑλικὴν ὠφέλειαν καὶ ἠθικὴν ἀπόλαυσιν, τοῦτο ζητοῦν νὰ ματαιώσουν οἱ ἐμπρησταὶ τῶν δένδρων. Διότι ποία, εἴπαμεν, εἶναι ἡ ὁδὸς διὰ τῆς ὁποίας μᾶς διαβιβάζει ὁ Θεὸς μὲ θαυμασίαν οἰκονομίαν καὶ μὲ πλήρη τὴν ἀσφάλειαν τὰ ὕδατα τῶν ὄμβρων, ἤτοι τῶν βροχῶν; Τὰ δένδρα. Ποία εἶναι ἡ συνθήκη, διὰ τῆς ὁποίας ἀποβαίνει τὸ κλῖμα εὐκραὲς καὶ ὁ ἀὴρ ἐπωφελὴς καὶ τὸ ἔδαφος προσοδοφόρον; Πάλιν τὰ δένδρα. Τὰ δένδρα εἶναι τὰ φυσικὰ ριπίδια, τὰ ὁποῖα κανονίζουν τὸν ἀερισμὸν ἑκάστου τόπου. Τὰ δένδρα εἶναι τὰ ἀχειροποίητα ἀλεξήλια, τὰ ὁποῖα μᾶς προφυλάττουν ἀπὸ τὰς καυστικὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου. Τὰ δένδρα εἶναι οἱ φυσικοὶ ὑδρονόμοι ἑκάστης χώρας. Τὰ δένδρα τέλος δίδουν τὸ μέτρον καὶ τὸν βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου ἑνὸς λαοῦ. Ἀφοῦ λοιπὸν τόσῳ μεγάλαι εἶναι αἱ ὑλικαὶ καὶ ἠθικαὶ ὠφέλειαι τῶν δένδρων, ἂς ἀγαπῶμεν καὶ ἂς προφυλάττωμεν αὐτὰ ἀπὸ τὴν πυρκαϊὰν καὶ ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην καταστροφὴν, ἂς τὰ σεβώμεθα ὡς πολυτίμους διδασκάλους, ὡς μεγάλους εὐεργέτας, ὡς ἀπαραιτήτους παράγοντας τῆς κοινῆς εὐημερίας, ὡς τὸ κάτοπτρον τῆς κοινωνικῆς ἡμῶν προόδου. Γένοιτο!